

Провозюк Є. О., студент
Стройкова С. А., к. філол. н., старший викладач
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ПРОБЛЕМАТИКА КОГНІТИВНОЇ ОНОМАСТИКИ

Ономастика як мовознавча дисципліна досягла значних успіхів в Україні. Особливо це стосується галузей етимології та етноісторичної реконструкції. У цих сферах накопичено значний досвід, представлений працями таких дослідників, як А.О. Білецький, Д.Г. Бучко, В.О. Горпинич, І.М. Железняк, О.А. Купчинський, В.В. Лучик, С.М. Медвідь-Пахомова, А.П. Непокупний, Є.С. Отін, Ю.К. Редько, М.Л. Худаш, П.П. Чучка та В.П. Шульгач [1, с. 4].

Когнітивна лінгвістика, швидко утверджуючись у всьому світі, особливо в США, активно займає позиції й в українському мовознавстві. Проте когнітивна лінгвістика тільки починає перетинатися з ономастикою, шукаючи точки дотику. Одну із таких спроб об'єднання пропонує дослідниця О.Ю. Карпенко у своїй праці «Проблематика когнітивної ономастики».

Мова у ментальному лексиконі представлена концептами, які там зберігаються і функціонують, а при потребі в спілкуванні перекодовуються у слова, словосполучення і тексти. Власні назви зберігаються в ментальному лексиконі як концепти. Вони відіграють важливу організаційну роль у ментальному лексиконі завдяки своїм особливостям, як-от наявність єдиного носія, що визначає граничну конкретність власної назви. І загальна мета когнітивної ономастики якраз і полягає в розкритті особливостей цієї організаційної ролі онімів. Отже, об'єктом дослідження когнітивної ономастики є саме оніми у всій їх сукупності та різноманітності, а їх існування в контексті ментального лексикону становить головну проблему цієї дисципліни [2, с. 518].

Метою когнітивної ономастики є вивчення та вирішення проблем, пов'язаних з функціонуванням і сприйняттям власних назв у свідомості мовців. Це включає дослідження механізмів і форм трансформації власних назв, способів їх існування у ментальному лексиконі, а також природи онімічних концептів. Таким чином, основні завдання дослідження когнітивної ономастики полягають у визначенні процесів створення та сприйняття власних назв; дослідженні їх функціонування в ментальному лексиконі; характеристиці специфіки онімічних концептів; вивченні особливостей зберігання та відтворення власних назв; оцінці ролі онімічних концептів у формуванні ментальної картини світу [3, с. 120].

Зазначені завдання визначають методи роботи вчених-ономастів. Оскільки мовознавці-ономасти вивчають не просто власні назви, а онімічні концепти, що означає дослідження ментального існування цих одиниць, то вивчення онімів

може лише відбуватись через спостереження безпосередніх актів мовлення. Для дослідника тут є три основні шляхи [1, с. 5].

По-перше, це аналіз актів мовлення, що допомагає зрозуміти концепти, що їх утворили. Дослідники часто послуговуються в цьому аналізі друкованими текстами, зокрема художніми. У мовців концепти перетворюються на слова, у слухача, – навпаки, – слова перетворюються на концепти [1, с. 6]. Ці процеси ніколи не є повністю ідентичними, але прагматика комунікації зменшує розбіжності. Дослідники-ономасти розглядають специфіку та функції онімів у цих когнітивно-комунікативних процесах [2, с. 520].

По-друге, ще одним основним шляхом вивчення онімів є асоціативний експеримент. Він аналізує реакції реципієнтів на онім-стимул, дає змогу визначити як загальноприйняте, так і ідіолектне значення цього оніма в ментальності етносу та ментальному лексиконі індивіда [1, с. 6].

По-третє, одним із шляхів дослідження онімів є безпосередньо спостереження та самоспостереження. Дослідник може детально вивчати власний ментальний лексикон, особливо спостерігаючи за своєю пам'яттю та її функціонуванням [1, с. 6].

Отже, когнітивна ономастика як новий напрям у мовознавстві відкриває перспективи глибокого розуміння функціонування власних назв у людському ментальному лексиконі. Її дослідження базується на принципах когнітивної лінгвістики і має на меті інтеграцію цих принципів до вивчення ономастики, зокрема власних назв.

Література:

1. Карпенко О. Ю. *Проблематика когнітивної ономастики*. Одеса: Астропринт, 2006. 377 с.
2. Селіванова О. О. *Лінгвістична енциклопедія*. Полтава: «Довкілля-К», 2010. 844 с.
3. Селіванова О. О. *Світ свідомості в мові*. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 488 с.

Пушенко Р. О., студент
Сторчеус С. В., к. філол. н., ст. викладачка
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького

ДЕНОТАТИВНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ ВІЙСЬКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СТАТТІ ДЕНІЄЛА БАЙМЕНА ТА БЕНДЖАМІНА ВІТТЕСА «REMEMBERING THE GAINS OF THE AFGHANISTAN WAR»

Зважаючи на ситуацію у сучасному світі, переклад військово-аналітичних статей є надзвичайно актуальним, оскільки у них ґрунтовно висвітлюються